

Oponentský posudek na DP Kateřiny Karasové „Caryl Churchillová a britské ženské drama 50. až 80. let 20. století“

Umberto Eco ve své knize Jak napsat diplomovou práci píše, že jedním z dokladů seriózního bádání je umět si vybrat téma. Kateřina Karasová tento úkol zvládla úspěšně, neboť si zvolila téma pro současnou českou teatrologii novátorské a potřebné, přitom téma poměrně náročné, a přece schůdné v rovině diplomního zpracování. Zvolila si totiž vlastně monografické zpracování divadelních her významné současné britské dramatičky Caryl Churchillové a skutečnost, že titul práce vyznívá mírně jinak (neboť sugeruje, že britské ženské dramate 50. až 80. let se práce bude věnovat stejnou měrou jako Churchillové, zatímco fakticky jde valnou měrou o analýzy dramatiččiných her uvozené vstupní kapitolou nazvanou Ženská literatura a feminismus), představuje pouhou formalitu.

S tématem si však Karasová vybrala jaksi i metodologii, takže na pozadí teoretických (přesněji: literárně-teoretických) rozborů daných her sleduje feministické aspekty v dramate Churchillové, potažmo aspekty levicově-feministické. Jakkoli je tato metodologie v české společnosti stále ještě poněkud konfliktní, nutno předeslat, že se jedná o metodologii vědecky legitimní, tak jak ji reprezentují právě anglosaská (případně americká) literárněvědná či teatrologická studia, o jejichž výzkumy se diplomantka v práci také opírá.

Práce Kateřiny Karasové se povedla. Především je třeba vyzdvihnout diplomantčinu „dostředivost“ a schopnost abstrahovat, které mimochodem tolik postrádám u diplomantů divadelní vědy, doložitelné hned v první kapitole, jež na nevelké ploše (22 stran) dokázala pro dané účely metodologicky přesně a přehledně historicky vyložit problém feminismu (a popsat jeho fáze), jakož i vymezit feministickou literaturu (a literární vědu) jako obor a posléze tak i feministickou dramatu, respektive divadlo. Tady mám jedinou – drobnou – výhradu, a to nespokojit se napříště s pouze slovníkovou charakteristikou teoretického myšlení francouzské feministické filosofky a dramatičky Helene Cixousové, když už adekvátní literatura existuje i v češtině (kupříkladu na jiném místě použitá kniha Pam Morrisové: Literatura feminismus). Mimochodem, a to je druhá moje výhrada k práci: jakkoli se setkáme se zdařilým gramatickým i stylistickým provedením textu (a minimem překlepů), tedy s vyjadřováním na vyšší úrovni, než bývá v diplomkách naší katedry zvykem, vytkla bych dále nedůsledný postoj k přechylování či nepřechylování cizích ženských jmen, které někde (tedy spíše: většinou) přechylována jsou (viz např. Sarah Danielsová, Caryl Churchillová aj., s. 21), jinde - mizivě - nejsou (Cixous, s. 7), a dokonce se tak děje i u jednoho a téhož jména (Ann Jellicoe – s jedním „l“ [sic!] versus Ann Jellicoeová se dvěma, s. 19). Vysuzuji však, že opět jde pouze o formální nedostatek při přepisování.

Za druhé je třeba zdůraznit diplomatčinu metodologickou profesionalitu. Karasová od začátku důsledně zkoumá feministické a feministicky ideové (či ideologické) rysy uvedených her, aniž by se někdy uchýlila k interpretacím

jiného druhu. V praxi to vypadá tak, že i jí převyprávěný obsah dramatu je právě a jen převyprávěním děje z daného hlediska. Implicitní této schopnosti je pak i víceméně vlastní, respektovatelný pokus o periodizaci díla Caryl Churchillové.

Karasová si v rozborech Churchillové správně všímá zobrazení odlišného sociálního postavení žen a mužů, kritiky patriarchálních modelů a stereotypů, tematizace násilí na ženách, tematizace ženského těla a jinakosti ženského chování a myšlení, a vše přitom reflektuje v proměnlivém vývojovém kontextu, tak jak jím procházela sama dramatička. Současně se, myslím, diplomantce podařilo udržet si badatelský odstup od někdy programových autorčiných politických tezí zabudovaných do uměleckých děl.

Poslední a vlastně jediná vážná výhrada se týká absence rozboru jazyka u Churchillové, s nímž se v diplomové práci setkáváme jen okrajově a který by si jistě zasloužil samostatnou kapitolu (a pro nějž by bylo možno využít právě teoriemi H. Cixousové). Dramatiččin dialog skýtá analytickou příležitost, od začátku je zaměřen proti logocentrismu (nejzřetelněji později užívaným překrýváním aj. příznaky destrukce dialogu) a staví proti sobě jako binární opozice mužské a ženské mluvení (jako negativní a pozitivní), z čehož se nakonec vyvine dokonce zobrazení mužského a ženského jako negativního a negativního (podobný vývoj ostatně prodělala i E. Jelineková), jak to ostatně koresponduje s diplomantčinými interpretacemi her.

Diplomová práce Kateřiny Karasové působí při četbě přirozeně, všechno, co je třeba, se ve studii objevuje, a tak čtenář či posuzovatel jakoby si ani nevšiml množství badatelského úsilí, které diplomové práci předcházelo, včetně překladů spousty pramenů a literatury.

Práci proto doporučuji k obhajobě zcela samozřejmě.

Lenka Jungmannová
PhDr. Lenka Jungmannová, Ph.D.